

ISBN: 978-625-7587-61-7

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 535

Tarih

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Yayıma Hazırlayan

Havva Akdağ

Düzeltili

Rukiye Şahin

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Eylül 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No: 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad.

No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

Kat: 2 34310 Haramidere -

Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452

Tel: 212.412 17 00

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Ortaçağ Avrupa
Tarihi Üzerine
Kavramlar ve Olgular

FATİH DURGUN

KETEBE

Doç. Dr. Fatih Durgun

Doç. Dr. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü. 1981'de Samsun'da doğdu. Lisans derecesini Ankara Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 2004 yılında aldı. 2007 yılında Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü'nde Avrupa Tarihi alanında yüksek lisansını "Enlightenment and Reformation in the Historical Writings of Thomas M'Crie" başlıklı teziyle Doç. Dr. Cadoc Leighton danışmanlığında tamamladı. Yine Bilkent Üniversitesi'nde doktora çalışmalarına devam eden Fatih Durgun 2013 yılında Dr. David Thornton'ın danışmanlığında "Power and Identity in Lancastrian England, 1399-1461: A Study of Historical Writing in the Fifteenth Century" başlıklı teziyle doktor unvanını aldı. Doktora çalışmaları sırasında TÜBİTAK bursuyla 2010 yılında St. Andrews Üniversitesi'nde Prof. Dr. Chris Given-Wilson'ın gözetiminde araştırmacı olarak bulundu. 2015 yılından beri İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tarih Bölümü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görev yapan Fatih Durgun, 2019 yılında tarih alanında Türkiye Bilimler Akademisi Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanı (TÜBA- GEBİP) ödülüne layık görüldü.

Fatih Durgun'un çalışmaları genel olarak Avrupa Tarihi alanına ilişkindir. Ortaçağ Avrupa Tarihi üzerine yoğunlaşmakla beraber Aydınlanma Dönemi düşünce tarihi ve modern tarih yazıcılığı gibi konularda da çalışmalarına devam etmektedir. Durgun, Ortaçağ Avrupa tarihinin klasik belgelerinin dışında kalan anlatı kaynakları üzerinde metin-bağlam ilişkisi temelli bir metodolojiyle dünya tarihçiliğinde yükselişte olan kavramlar tarihine, kavramların zaman içinde geçirdikleri tarihi dönüşümlere dikkat çeken çalışmalar yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Takdim	7
Rönesans'tan 19. Yüzyıla Avrupa Tarihyazımında İlerleme Fikri, Dönemselleştirme ve Ortaçağ Avrupa Tarihi Algısı.....	11
Avrupa'da Profesyonel Bir Disiplin Olarak Ortaçağ Tarihçiliğinin Doğuşu	37
Geç Ortaçağ Avrupa Tarihçiliğinde Gerileme Paradigması: Sosyo-Ekonomik ve Siyasal Tarihçilik Açısından Genel Bir Değerlendirme	51
<i>Lex Animata</i> ve <i>Lex Facit Regem</i> Prensipleri Çerçevesinde 13. ve 14. Yüzyıllarda İngiliz Siyaset Düşüncesinin Krizi.....	69
Ortaçağ Avrupa Siyaset Düşüncesinde Süreklilik ve Özgünlük: John Fortescue'nun Siyaset ve Yönetim Anlayışının Tarihselliği ...	91
Geç Ortaçağ İngiliz Toplumunu Anlamak: Tarih Yazıcılığında <i>Bastard Feudalism</i> Kavramının Gelişimi.....	119
Ortaçağ Avrupa Düşünce Tarihinde Gelenekçilik: Robert Grosseteste'nin <i>Hexaëmeron</i> Adlı Eserinde Teoloji, İlahi Aydınlanma ve Âlemin Ezeliliği.....	153
“Kısalık Bilgeliğın Ruhudur”: Ortaçağ Tarih Anlatılarında Kısalık Yöntemi.....	175
“Sarazenlerden de Beter Bir Düşman”: Katharlar ve Çok Boyutlu Yönleriyle Albi Haçlı Seferi.....	189

TAKDİM

L.P. Hartley'in *The Go-Between* (1953) adlı romanındaki meşhur açılış cümlesi “geçmiş yabancı bir ülkedir” yıllardır tarihçilerin anakronizm tuzağına düşmekten kaçınmaları gerektiğini gösteren veciz bir ifade olarak kullanılır. Tarihçi, geçmişle bugün arasına koyacağı ihtiyatlı mesafeyle incelediği konunun tutarlı bir açıklamasını gerçekleştirebilir. Bu ihtiyata ve soğukkanlılığa sahip olunmadan yazılanlar ise geçmişin çarpıtılmış bir anlatısından çok da fazlasını ifade edemeyecektir. Ülkemizde yeni yeni gelişmekte olan Ortaçağ Avrupa Tarihi, Hartley'in veciz cümlesini dikkate almaya belki de diğer alanlara nazaran bizi daha fazla zorlamaktadır. Çünkü Ortaçağ, Batı literatüründe bile uzun süre Aydınlanmacı rasyonalizmin etkisiyle “Karanlık” olarak tasvir edilmiştir. Ancak, son dönemlerde mutluluk verici bir gelişme olarak, Ortaçağ'ın özgün yönleri, kavram ve olguları artık geçmişin yabancı bir ülke olduğu metaforunun öğreticiliğiyle, anakronizm tehlikesine düşmeden, sarih bir dille yeniden tanımlanmaya çalışılmakta ve bu çaba Ortaçağ'lar/a bakışımıza yeni imkânlar sunmaktadır.

Bu çalışmada bir araya getirilen makaleler geçmişle araya mesafe koyma ihtiyatını gözeterek Ortaçağ Avrupa tarihindeki

kimi kavram ve olguları değerlendirmeye alışmaktadırdır. Kitap, 2013 ila 2018 yılları arasında Türkiye’deki farklı akademik dergilerde yayımlanmış dokuz makaleden oluşmaktadırdır. Makalelerden İngilizce olan bir tanesi Trkeeye çevrilmiş ve hepsi yeniden gözden geçirilerek yayıma hazır hale getirilmiştir. Kitaptaki makalelerin ilki, Rönesans’tan itibaren Batı literatüründe Ortaçağ kavramının olumsuz anlamıyla ve “Karanlık” metaforuyla nasıl yerleşik hale geldiğini ve 19. yüzyılda milliyetçilik akımının güçlenmesiyle geçirmiş olduğu dönüşümü irdelemektedir. İkinci makale, Ortaçağ Tarihi disiplininin tarihin profesyonelleşmesiyle birlikte 19. yüzyıldaki doğuşu üzerinde durmaktadır. nc makale ise Geç Ortaçağ kavramının doğuşu ve kullanımıyla ilgili sorunları tarih yazımından örneklerle tartışarak tarihi dnemlendirmeye ilişkin keyfiliklerin Ortaçağ’ın kendi içindeki erken, yüksek ve geç dnemlendirmelerine de sirayet ettiğini ve bu kavramsallaştırmada revizyona ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Dördüncü ve beşinci makaleler, Ortaçağ siyaset düşüncesinde krallık otoritesinin sınırları üzerine olan tartışmaların teorik ve pratik yansımalarını Ortaçağ İngiliz siyaset düşüncesinden örneklerle ve *lex animata* (yaşayan yasa), *voluntas* (irade) vb. teknik kavramlar etrafında tartışmaktadır. Altıncı makale ise Ortaçağ denilince akla ilk gelen kavramlardan feodalizmin Geç Ortaçağ İngilteresi’nde toprak merkezli sistemin dönüşümüyle *Bastard Feudalism* olarak kavramsallaştırılan bir hüviyete bürünmesi ve bunun siyasi ve sosyo-ekonomik etkilerine değinmektedir. Yedinci makalede, birçok alanda İşlam alimlerinden etkilendiği bilinen İngiliz din adamı ve düşünür Robert Grosseteste’nin Aristotelesçiliğin din açısından sakıncalı bulduğu etkilerine karşı gelenekçiliği tahkim etme çabası işlenmektedir. Sekizinci makale, Ortaçağ Avrupa Tarih eserlerinde retorik sorununa değinmekte ve birçok eserden rneklerle Ortaçağ’da iyi bir anlatının kısa ve öz şekilde ifade edilmesinin teorik olarak gerekçelendirilmesi üzerinde durmaktadır. Albi Haçlı Seferi’ne ilişkin dokuzuncu ve son

makalede ise Ortaçağ Avrupası'ndaki yaygın Kathar sapkınlığına karşı 1209-1229 yılları arasında gerçekleştirilen Haçlı Seferi'nin nedenleri üzerinde durulmakta ve Haçlı Seferi'nin sadece Müslümanlarla sınırlı kalmayıp Papalık ve dünyevi otoritelerin Avrupa'ya yeni bir düzen vermek için kullandıkları özgün bir yöntem olduğu gösterilmektedir.

Kitaptaki yazıların gözden geçirilmesi sürecinde her türlü desteği ve fedakârlığı gösteren eşim Öznur Durgun'a, aileme, makalelerin kitap olarak yayımlanmasına vesile olan İhsan Fazlıoğlu Hocam'a ve yardımlarından dolayı meslektaşım Umut Var'a teşekkür ederim.